

رابطه بین ادراک تعامل اجتماعی و سبک‌های هویت با اعتیاد به اینترنت در دانشجویان^۱

نسترن شریفی^۲

ناهید صفری دولوئی^۳

چکیده

هدف: این پژوهش به منظور بررسی رابطه بین ادراک تعامل اجتماعی و سبک‌های هویت با اعتیاد به اینترنت در دانشجویان انجام شده است. روش: پژوهش توصیفی از نوع همبستگی و جامعه آماری شامل دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران در سال تحصیلی 94-95 می‌باشند که تعداد 160 نفر (82 پسر و 78 دختر) به روش نمونه‌گیری در دسترس به عنوان گروه نمونه انتخاب شدند. در این پژوهش از پرسش‌نامه‌های اعتیاد به اینترنت یانگ (1998)، ادراک تعامل اجتماعی گلاس (1994) و سبک‌های هویت بروز نسکی (1992) استفاده شد. یافته‌ها: تحلیل داده‌های پژوهش با استفاده از نرم افزار SPSS و روش‌های آمار استنباطی، شامل ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چند متغیری نشان داد، متغیر ادراک تعامل اجتماعی با اعتیاد به اینترنت رابطه معنادار منفی دارد. از بین سبک‌های هویت، بین سبک هویت سردرگم/اجتنابی با اعتیاد به اینترنت رابطه معنادار مثبت وجود دارد. بین متغیرهای سبک هویت اطلاعاتی و هنجاری با اعتیاد به اینترنت رابطه‌ای مشاهده نشد. نتیجه‌گیری: تنها سبک هویت سردرگم/اجتنابی و ادراک تعامل اجتماعی قادر به پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت در دانشجویان هستند. در نتیجه سبک هویت سردرگم/اجتنابی و ادراک تعامل اجتماعی در اعتیاد به اینترنت نقش دارند.

واژگان کلیدی: اعتیاد به اینترنت، سبک‌های هویت، ادراک تعامل اجتماعی.

1 - این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی می‌باشد.

2 - استادیار گروه روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، رودهن، ایران.

3 - کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، تهران، ایران.

1. مقدمه

اینترنت^۱ شبکه گسترده جهانی است که شبکه‌های مختلف رایانه‌ای را به یکدیگر متصل می‌کند (عمادیان، 1394). دسترسی به اینترنت پدیده‌ای رو به گسترش است. اینترنت در خانه، مدرسه، دانشگاه، محل کار و مراکز خرید حضور دارد. در بین کاربران اینترنت دانشجویان بیشترین استفاده از آن را دارند. با تجاری شدن اینترنت در سال 1997، خدمات آن به شدت تنوع و فزونی گرفت و هزینه‌های دسترسی‌های آن نیز به همان نسبت کاهش یافت (پولن و هری، 2000). تعداد سایت‌های اینترنتی در سال 2010 از تعداد انسان‌ها بیشتر بوده است. تعداد کاربران اینترنت در سال 2014 سه میلیارد نفر برآورد شده است (سازمان آمار جهانی اینترنت^۲، 2016). رشد و توسعه فناوری اینترنت به حدی بوده است که این پدیده را انقلاب اینترنت نام نهاده‌اند (آمی‌چای هامیرگر و بن‌آرتزی، 2003). تردیدی نیست که توانایی استفاده از کامپیوتر و اینترنت مزایای آموزشی و پیامدهای اقتصادی مهمی دارد (علوی، مراتی، نجفی، جنتی فرد و رضایور، 1389) و به عنوان یک منبع بزرگ اطلاعات علمی مطرح است (بیدی و کارشکی، 1394) اما عدم استفاده صحیح از اینترنت، یا استفاده بیش از حد از آن پیامدهای منفی مانند اعتیاد را به دنبال دارد (اوداک و سیلک^۵، 2013) که ممکن است روی رشد شناختی فیزیولوژیکی و اجتماعی کاربران تأثیر منفی داشته باشد (کاپلان^۶، 2009) اما نکته‌ی اساسی این است که ما همچنان برای بقا به آن نیاز داریم (فنکیلنگ، جی، یوکیلنگ ولی^۷، 2016). اختلال اعتیاد به اینترنت اولین بار توسط گلدبرگ^۸ (1996) مطرح شد. اختلال بیمارگونه که با معیارهای تمایل به افزایش زمان استفاده از اینترنت، فکر کردن به اینترنت وقتی به آن دسترسی ندارند، استفاده بیش از زمان برنامه‌ریزی شده کاهش موفقیت در مدرسه و محل کار، قطع روابط اجتماعی، دروغ گفتن به دوستان و خانواده در مورد زمانی که در اینترنت سپری می‌کنند و استفاده از اینترنت برای فرار از مشکلات زندگی واقعی مشخص می‌شود. علامت دیگر در اعتیاد اینترنتی تمایل به استفاده از اینترنت در هنگام انجام وظایف دیگر است و این مسئله موجب افزایش تنش در حین انجام آن وظیفه می‌شود (تکانات^۹ و توپالگلو^{۱۰}، 2015). فرض بر این است که مجموعه‌ای از عوامل زیستی، روانی و اجتماعی در ایجاد آن مؤثر است (قادری، نبی زاده و اسمعیلی، 1393 و کروگر^{۱۱}، 1996، به نقل از فارسی نژاد 1383). مطالعات انجام شده توسط شی^{۱۲} (2000) نشان داد میزان بروز شیوع اعتیاد به اینترنت در دانشجویان در حال افزایش است. وون، ابرت، نامویتروج، (پاک و کانگ^{۱۳}، 2004) به این نتیجه رسیده‌اند که امروزه زندگی همه افراد از جمله دانشجویان با اینترنت در آمیخته است و تحولات عمیقی در زندگی ایجاد کرده است. نظام ارتباطات، سبک و شیوه زندگی، معانی زمان و مکان، شیوه تولید علم، آموزش و یادگیری متحول شده است؛ و باعث بروز و شیوه زندگی، معانی زمان و مکان، شیوه تولید علم، آموزش و یادگیری متحول شده است؛ و باعث بروز و ظهور اشکال نوین هویت شده است. دانشجویان در این فرآیند پرشتاب و گسترده زندگی هویت خود را شکل

1- Internet

2- Bullen P , Harre N

3- World Interner Stats

4- Amichai-Hamburger, Y. & Ben-Artzi, E

5- Odac1, H. & Celik, C.B

6- Kaplan, S

7- Fangqiang, G. Jie, X. Yueqiang, R. & Lei, H

8- Goldberg

9- Tekkanat,E

10 -Topaloglu, M

11 - Krueger

12- Xu, J

13- Von, Ebert,S, Ngamvitroj,A park, Kang, DH

می‌دهند.

برقراری ارتباطات اجتماعی از طریق اینترنت سهل‌الوصول شده است. دو سبک‌های اینترنتی جایگاه روابط خانوادگی و دوستان قدیمی را می‌گیرد (فرشاد، 1388). برای نوجوانان این مرحله از زندگی، مرحله تکوین هویت مستقل و استقلال‌یابی می‌باشد که یکی از تحولات اینترنت، تحول در معنا و مفهوم هویت است. هویت معنا و مفهوم گذشته خود را از دست داده است و شدت دامنه تغییرات هویتی در نسل‌های جدید به حدی است که در برخی موارد چالش‌ها و بحران‌های هویتی به وجود آمده است (نوابخش، خادم و هاشم، 1392). جوان در هنگام کار با اینترنت به دنبال هویت‌یابی و تعامل اجتماعی است (سلطان، فولادوند و فتحی آشتیانی، 1389).

هویت مجازی فرد بسته به ساختار هویت واقعی او می‌باشد. اگر هویت واقعی از شکل، یافته و مطلوب باشد، هویت کم‌ترین فاصله را با هویت واقعی دارد (نور محمدی، 1388). با توجه به مطلب فوق می‌توان گفت سبک‌های هویت بر اعتیاد اینترنتی اثر می‌گذارد و اعتیاد به اینترنت باعث می‌شود فرد از فرآیند اجتماعی شدن که یکی از جنبه‌های رشد به حساب می‌آید، دور شود و در روابط خود ادراک تعامل اجتماعی مثبت نشان ندهد (حسین چاری، 1386). همچنین اینترنت می‌تواند به تنش‌های هویتی، تقویت فرهنگ مقابل، بیگانگی و عدم توانایی در ارتباط با واقعیت دامن بزند (نوابخش و همکاران، 1392).

در طول ده سال گذشته توجه روزافزونی به ادراک، تعامل اجتماعی و یادگیری اجتماعی و عاطفی شده است (یزدخواستی، 1389). اضطراب پنهان، ترس از اجتماع مهم‌ترین پیش‌بین‌های نمره‌های بالا در اعتیاد به اینترنت است. حس اجتماعی نشأت گرفته از همکارها و همکلاسی‌ها، پیش‌بینی کننده منفی در ایجاد اعتیاد به اینترنت می‌باشد (کاپلان، 2009). افراد فاقد مهارت‌های اجتماعی لازم در برقراری و تداوم روابط دوستانه، شکست می‌خورند. این افراد در روابط اجتماعی مضطرب و خودآگاه و نسبت به طرد شدن حساس هستند. اینترنت یک محیط اجتماعی آرمانی جهت آن‌ها فراهم می‌کند. گمنامی برخط، حضور نداشتن فیزیکی دیگران، روبرو و واقعی نبودن تماس‌ها به کاربران اجازه می‌دهد تعامل اجتماعی خود را کنترل کنند. کسانی که در روابط واقعی میان فردی توفیق چندانی ندارند، اکنون از این طریق قادر می‌شوند بی‌آنکه چهره خود را برملا کنند، روابط گسترده‌ای را برقرار کنند و احساسات خویش را بروز دهند (سلیمی، جوکار و نیکپور، 1388).

پژوهش‌های انجام شده نیز متناقض می‌باشد؛ بدین صورت که ابراهیمی مقدم و اکبری (1394)، حجازی، ویسانی، قادری و یزدان پناه (1394) تبارایی، نیکو گفتار و مینو سپهر (2014) استفان اسکو، چلی، چیرتیا، ایلینکا¹ (2004)، حیدری (1392) مورسنبل² (2014)، جمشیدی و سروقد (1394) نشان دادند بین اعتیاد به اینترنت و هویت سردرگم رابطه معنادار مثبت وجود دارد و باقرنژاد و عبادی (1392) بین سبک هویت سردرگم با اعتیاد به اینترنت رابطه منفی معنی‌دار مشاهده کردند. تبارایی، نیکو گفتار و مینو سپهر (2014)، رحمتی و کرامتی (1395)، جمشیدی و سروقد (1394) رابطه منفی معنادار، بین سبک هویت اطلاعاتی و هنجاری با اعتیاد را نشان دادند. در پژوهش‌های استفان اسکو، چلی، چیرتیا، ایلینکا (2007) و حجازی، ویسانی، قادری و یزدان پناه (1394) بین سبک هویت اطلاعاتی با اعتیاد به اینترنت و کرامتی و عباس نژاد (1390) و مورسنبل (2014) بین سبک هویت هنجاری با اعتیاد به اینترنت رابطه معنادار منفی مشاهده شد؛ اما باقرنژاد و عبادی (1392) نشان دادند که بین سبک هویت اطلاعاتی و اعتیاد به اینترنت رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد. در پژوهش‌های اصلی فتاحی و نجاریور (1391) بین سبک‌های هویت با استفاده از اینترنت و ابراهیمی مقدم و اکبری (1394).

1- Stefanescu, C. Chele, G. Chirita, R. Chirita, V. & Ilinca, M

2- Morsunbul. U

حیدری (1392) بین سبک هویت اطلاعاتی و هنجاری با اعتیاد به اینترنت رابطه معنی داری دیده شد. همچنین در پژوهش‌های حجازی، ویسانی، قادری و یزدان پناه (1394) و باقرنژاد و عبادی (1392) بین سبک هویت هنجاری و اعتیاد به اینترنت (کرامتی و عباس نژاد، 1390) سبک هویت اطلاعاتی و سردرگم و مورسنبل (2014) بین سبک هویت اطلاعاتی با اعتیاد به اینترنت رابطه معناداری پیدا نشد.

در مورد ادراک تعامل اجتماعی و رابطه آن با اعتیاد به اینترنت پژوهش خیلی کم صورت گرفته است و تنها پژوهش بخشایش (1393) بیانگر آن بود که بین ادراک تعامل اجتماعی منفی با اعتیاد به اینترنت رابطه معناداری وجود دارد. در نهایت می‌توان گفت که ادراک تعامل اجتماعی و سبک‌های هویت از متغیرهایی هستند که با اعتیاد به اینترنت رابطه دارند و مطالعات کمی در این مورد صورت گرفته است. در نتیجه محقق را بر آن داشته است که این پژوهش را انجام دهد. نتایج حاصل از این پژوهش دانشی را در اختیار مسئولان و مشاوران قرار می‌دهد تا به شناسایی عواملی که در اعتیاد به اینترنت دانشجویان نقش دارند به شناسایی افراد در معرض ابتلا یا معتاد به اینترنت بپردازند و مداخلات پیشگیرانه یا درمانی را در این حوزه متمرکز کنند و با بالا بردن بینش و سطح آگاهی افراد جامعه نسبت به این رخداد از این رهگذر، آینده‌نگری کرده و افق پیش روی جامعه را ترسیم کنند و در توسعه کنند و در توسعه علمی، فرهنگی و اجتماعی کشور نیز مفید باشد. لذا هدف اصلی این پژوهش کشف رابطه بین ادراک تعامل اجتماعی و سبک‌های هویت با اعتیاد به اینترنت در دانشجویان می‌باشد که در غالب این فرضیه که بین ادراک تعامل اجتماعی و سبک‌های هویت با اعتیاد به اینترنت در دانشجویان رابطه وجود دارد و در صورت وجود رابطه سهم هر یک از متغیرها در پیش بینی اعتیاد به اینترنت چقدر است؟ مورد بررسی قرار می‌گیرد.

2. روش پژوهش

این پژوهش از نوع غیر آزمایشی و از لحاظ روش کار، از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ایران بودند که در سال تحصیلی 95-94 در این دانشگاه، مشغول به تحصیل بودند که تعداد آنها 2300 نفر برآورد شد. با در نظر گرفتن این مطلب که روش آماری همبستگی با تأکید بر رگرسیون است و در تحقیقات رگرسیون حجم گروه نمونه باید 40 نفر به ازای هر متغیر پیش‌بین باشد (کرامر و هویت، 1389) تعداد 180 نفر با احتساب ریزش، به روش نمونه‌گیری در دسترس به عنوان نمونه انتخاب شدند. در نهایت پرسش‌نامه‌های 160 نفر (مردان شامل 82 نفر و زنان 78 نفر) مورد بررسی قرار گرفت. یافته‌های پژوهش با روش‌های آماری ماتریس همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه به روش همزمان، با کمک نرم افزار SPSS 22 مورد تجزیه قرار گرفت. ابزار پژوهش شامل یک پرسش‌نامه جمعیت شناختی، پرسش‌نامه اعتیاد به اینترنت یانگ (1998)، ادراک تعامل اجتماعی گلاس (1994) و سبک‌های هویت برزونسکی (1992) بود.

الف- پرسش‌نامه اعتیاد به اینترنت یانگ

پرسش‌نامه اعتیاد به اینترنت (IAT)¹، توسط کیمبرلی یانگ (1998) ساخته شده است و شامل 20 سؤال است. این پرسش‌نامه خود اجرا بوده و به روش لیکرت نمره‌گذاری می‌شود.

گزاره‌های این آزمون بر اساس ملاک‌های DSM-IV-TR برای تشخیص قماربازی بیمارگونه طراحی شده است. در مطالعه یانگ و همکاران پایایی درونی پرسش‌نامه بالاتر از 0/92 و پایایی به روش بازآزمایی نیز معنادار گزارش شده

است (علوی و همکاران، 1387). پایایی آن را بین 0/87 تا 0/88 گزارش کرده‌اند و در پژوهش (ناستی زایی، 1388) آلفای کرونباخ 0/81 به دست آمده است.

ب- پرسش نامه ادراک تعامل اجتماعی گلاس¹

پرسش نامه ادراک تعامل اجتماعی گلاس یک پرسش نامه خود گزارش دهی است که به منظور ارزیابی دو عامل افکار مثبت و افکار منفی نسبت به تعامل‌های اجتماعی به کار می‌رود. این پرسش نامه شامل 30 سؤال است که در مقیاس لیکرت 5 گزینه ای ارزیابی می‌شود. امتیاز هر گزینه بین 1 تا 5 می‌باشد. کوبایاشی (2000) اعتبار این پرسش نامه را برابر 0/87 و هادیان (1387) برابر با 0/73 گزارش کرده‌اند (یزدخواستی، 1387).

ج- پرسش نامه سبک‌های هویت برزونسکی

این پرسش نامه شامل 40 سؤال است که 11 سؤال آن مربوط به مقیاس اطلاعاتی، 9 سؤال مربوط به مقیاس هنجاری، 10 سؤال مربوط به مقیاس سردرگم یا اجتنابی و 10 سؤال دیگر مربوط به مقیاس تعهد است که برای تحلیل ثانویه استفاده می‌شود و یک سبک هویتی محسوب نمی‌شود. پاسخ آزمودنی‌ها به سؤالات به شکل لیکرت 5 درجه‌ای می‌باشد که شامل کاملاً مخالف (1) تا کاملاً موافق (5) است. برزونسکی پایایی درونی مقیاس اطلاعاتی را 0/62، مقیاس سردرگم اجتنابی را 0/73 و مقیاس هنجاری را 0/66 گزارش کرده است. غضنفری (1382) اعتباریابی و هنجاریابی این پرسش نامه را انجام داده است و پایایی درونی سبک اطلاعاتی را 0/67، هنجاری 0/52 و سردرگم/اجتنابی را 0/62 به دست آورده است. ضرایب به دست آمده با ضرایب محاسبه شده توسط برزونسکی و همکاران بسیار نزدیک است.

3. یافته‌ها

جدول 1: آمار توصیفی سبک‌های هویت اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم/اجتنابی،

ادراک تعامل اجتماعی و اعتیاد به اینترنت

متغیر	میانگین	میانه	نما	انحراف استاندارد	دامنه تغییرات	کجی
سبک هویت اطلاعاتی	38/33	38	37	5/06	26	0/37
سبک هویت هنجاری	30/78	31	30	4/30	23	- 0/16
سبک هویت سردرگم	25/51	25	24	4/62	21	0/19
ادراک تعامل اجتماعی	85/64	85	85	15/99	79	0/15
اعتیاد به اینترنت	48/53	46	71	12/78	60/05	0/83

با توجه به جدول (1) میانگین سبک‌های هویت در دانشجویان شامل اطلاعاتی 38/33، سبک هنجاری 30/78 و سبک هویت سردرگم/اجتنابی 25/51 و میانگین ادراک تعامل اجتماعی 85/64 و اعتیاد به اینترنت 48/53 بود.

همچنین با توجه به اینکه یک ملاک معمول برای ارزیابی نرمال بودن، بررسی کجی است. برخی معتقدند که کجی باید بین +1 و -1 باشد تا نرمال بودن توزیع پذیرفته شود (مایرز و همکاران، ترجمه شریفی و همکاران، 1391). همانگونه که نتایج

جدول 1 نشان می‌دهد نمرات کجی تمامی متغیرها در این محدوده قرار دارد، بنابراین می‌توان پذیرفت که نمرات آن‌ها از توزیع نرمال پیروی کند؛ بنابراین برای پاسخ به فرضیه‌ی پژوهش از آزمون‌های پارامتریک استفاده می‌شود؛ در نتیجه از طریق رگرسیون چندگانه سهم هر یک از دو متغیر ادراک تعامل اجتماعی و سبک‌های هویت در پیش بینی اعتیاد به اینترنت تعیین می‌شود.

جدول 2: نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای پیش بینی اعتیاد به اینترنت بر اساس ادراک تعامل اجتماعی و سبک‌های هویت

متغیر	مدل	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	R	R ²	F	p
ادراک تعامل اجتماعی و سبک‌های هویت	رگرسیون	2643/22	4	660/80	0/31	0/10	4/39	0/002
	باقیمانده	23329/18	155	150/21				
جمع		25972/41	159					

با توجه به اطلاعات جدول 2، همان‌طور که مشاهده می‌شود چون در تجزیه و تحلیل مجموع مجزورات تحلیل رگرسیون با $F(155,4) = 4/39$ و $P < 0/01$ است بنابراین فرض آماری H_0 را می‌توان نپذیرفت. به عبارت دیگر بین ادراک تعامل اجتماعی و سبک‌های هویت با اعتیاد به اینترنت رابطه خطی و معنادار وجود دارد. همان‌طور که از مقدار R نمایان است، ضریب همبستگی چندگانه برای ترکیب خطی متغیر ادراک تعامل اجتماعی و سبک‌های هویت (اطلاعاتی، هنجاری و سردرگم/اجتنابی) با اعتیاد به اینترنت $R = 0/31$ و ضریب تعیین برابر با $R^2 = 0/10$ می‌باشد در نتیجه حدود 0/10 واریانس اعتیاد به اینترنت توسط متغیرهای پیش‌بین، تبیین شده است. نتایج تحلیل رگرسیون در جدول 3 ارائه شده است.

جدول 3: نتایج مربوط به ضرایب رگرسیون چندگانه به روش همزمان

متغیر	B	Std. Error	Beta	t	سطح معناداری
ثابت	35/63	13/72		3/59	0/01
ادراک تعامل اجتماعی	- 0/13	0/06	- 0/17	- 2/22	0/02
سبک هویت اطلاعاتی	0/12	0/20	0/04	0/61	0/54
سبک هویت هنجاری	0/06	0/22	0/02	0/30	0/78
سبک هویت سردرگم/اجتنابی	0/70	0/21	0/25	3/20	0/002

با توجه به اطلاعات جدول 3 همان‌طور که مشاهده می‌شود تنها سطح متغیرهای ادراک تعامل اجتماعی و سبک هویت سردرگم/اجتنابی کمتر از 0/05 است و معنادارند. به عبارت دیگر در پاسخ به سؤال پژوهش می‌توان بیان کرد تنها ادراک

تعامل اجتماعی و سبک هویت سردرگم/اجتنابی قادر به پیش بینی به اعتیاد به اینترنت دانشجویان هستند. با توجه به وزن بتا معادله اثر ادراک تعامل اجتماعی و سبک هویت سردرگم/اجتنابی بر اعتیاد به اینترنت دانشجویان به شکل زیر است: اعتیاد به اینترنت = (ادراک تعامل اجتماعی) $0/17 -$ (سبک هویت سردرگم/اجتنابی) $0/25 +$ $35/63$ همچنین باید گفت که ادراک تعامل اجتماعی پیش بینی کننده، معنادار منفی اعتیاد به اینترنت است یعنی با افزایش ادراک تعامل اجتماعی اعتیاد به اینترنت کاهش می‌یابد و در مورد سبک هویت سردرگم/اجتنابی پیش بینی کننده مثبت معنادار است یعنی با افزایش میزان هویت سردرگم/اجتنابی دانشجویان اعتیاد به اینترنت آنها نیز افزایش می‌یابد و بالعکس.

4. بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد که سبک هویت سردرگم/اجتنابی پیش بینی کننده مثبت معنادار اعتیاد به اینترنت است که هم‌سویا با نتایج پژوهش‌های ابراهیمی مقدم و اکبری (1394)، حجازی و همکاران (1394) تبارایی و همکاران (2014)، استفان اسکو و همکاران (2007)، حیدری (1393)، مور سنبل (2014)، جم شیدی و سروقد (1394) و غیر هم‌سویا با پژوهش‌های باقرنژاد و عبادی (1392) که رابطه منفی و کرامتی و عباس نژاد (1390)، اصل فتاحی و نجارپور (1391) که بین سبک هویت سردرگم با اعتیاد به اینترنت رابطه معنی دار مشاهده نشد.

نتیجه‌گیری پژوهش این بود که ادراک تعامل اجتماعی پیش‌بینی کننده معنادار منفی اعتیاد به اینترنت است که این یافته هم‌سویا با نتایج بخشایش (1393) می‌باشد. همچنین می‌توان گفت که این یافته در راستای آن دسته از نتایج پژوهشی قرار دارد که نشان دادند بین ادراک تعامل اجتماعی منفی، مسئولیت پذیری، انزوای اجتماعی و فقدان حمایت‌های اجتماعی (معیدفر و همکاران، 1385)، احسان ساس تنهایی (هاردی و تی^۱ 2007 و ویتی و مک لافلین^۲، 2007)، احسان ساس تنهایی خانوادگی و اجتماعی (سلیمی و همکاران، 1387)، حمایت اجتماعی ادراک شده (گونش و دوگان^۳، 2013)، میزان مهارت‌های اجتماعی (سیدان و یروش پور، 1394)، میزان حمایت اجتماعی ادراک شده از سوی خانوادگی (از سرودی، حسینیان، صالحی و مؤمنی، 1393) و اتفاقات زندگی و حمایت اجتماعی (فنگ و همکاران، 2016) با اعتیاد به اینترنت رابطه وجود دارد.

نتایج پژوهش حاضر همچنین نشان داد که سبک هویت هنجاری و اطلاعاتی قادر به پیش بینی اعتیاد به اینترنت دانشجویان نیست که این یافته با پژوهش‌های اصل فتاحی و نجارپور (1391)، ابراهیمی مقدم و اکبری (1394)، حیدری (1392)، حجازی و همکاران (1394)، باقرنژاد و عبادی (1392)، کرامتی و عباس نژاد (1390) و مورسنبل (2014) هم‌سویا می‌باشد و با پژوهش‌های تبارایی و همکاران (2014)، رحمتی و کرامتی (1395)، جمشیدی و سروقد (1394)، استفان اسکو و همکاران (2007) غیر هم‌سویا می‌باشد. در راستای نتایج به دست آمده باید گفت که با توجه به اینکه از سان‌ها ذاتاً موجوداتی اجتماعی هستند یعنی گرایش به برقراری رابطه با دیگران و تعامل، صفتی ارثی است با میستر و لیزی (1995) و کسانی که تمایل شدید به تعامل اجتماعی دارند در مورد محرک‌های اجتماعی سطح برانگیختگی بالاتری دارند (ایزنک^۴، 1990). می‌توان گفت برای کسانی که در برقراری تعاملات اجتماعی در دنیای واقعی موفق نیستند، احسان ساس تنهایی می‌کنند و دچار اضطراب می‌شوند اینترنت محیط مناسبی می‌باشد تا فارغ از تفاوت‌های ظاهری، جایگاه اجتماعی، اقتصادی و سایر محدودیت‌ها بدون تشویش و اضطراب با هزینه‌ای اندک به برقراری ارتباط گسترده مجازی بپردازند، برای خود

1- Hardie, E & tee, M.

2- Whity, M. T & Mclaughlin, D

3- Gunuc, S. & Dogan, A

4- Eysenck

هویت جدیدی خلق کنند، از مشکلات فرار کرده و به خشنودی دست پیدا کنند. در نتیجه بیشتر از قبل منزوی گشته و دنیای مجازی جایگزین دنیای واقعی می‌گردد (ستوده، 1394). در ارتباط با سبک‌های هویت و نتایج به دست آمده می‌توان اشاره کرد که جوانان با سبک هویت اطلاعاتی دارای نگرشی انتقادی در حوزه خود پنداره خود هستند. وقتی با اطلاعات متفاوت روبه‌رو می‌شوند به آزمون، تجدیدنظر و انطباق ساختار هویت با شرایط تمایل دارند. این افراد دارای خود اکتشافی فعال، تصمیم‌گیری آگاهانه، خودکنترلی، استقلال، قضاوت و سطوح بالای پیچیدگی شناختی می‌باشند (برزونسکی، 2011). افراد دارای این سبک در اداره موقعیت‌های زندگی از یک روش سنجیده و منطقی برخوردار هستند و از رویکرد مسأله مدار استفاده می‌کنند، وظیفه شناس هستند و نسبت به اطلاعات مربوط به خود اعتماد دارند و هدفمند می‌باشند. (برزونسکی 2003، به نقل از حمیدیان، 1388)؛ بنابراین انتظار می‌رود در این گروه اعتیاد به اینترنت کمتر به چشم بخورد زیرا افراد به سبک هویت اطلاعاتی به طور هدفمند و در مسیر مشخص از اینترنت استفاده می‌کنند. اما افراد با سبک هویت هنجاری بر اساس تقلید و تبعیت از افراد مهم در زندگی عمل می‌کنند. دارای دیدگاه بسته و غیر منعطف و خود پنداره ثابت می‌باشند. تمایل به درخواست کمک و مشاوره از افراد مهم زندگی خود و حرکت بر روی استانداردها دارند و از روبه‌رو شدن با موقعیت جدید و چالش پرهیز می‌کنند. آن‌ها وظیفه شناس، هدفمند، اما بسیار ساختارمند هستند. در برابر اطلاعاتی که ممکن است با ارزش‌ها و عقاید شخصی آن‌ها در تعارض باشد بسته هستند (برزونسکی، 2003، به نقل از امیدیان، 1388). این سبک هویت با پایگاه هویت پیش‌رس مارسیا (1966) مشابهت دارد. این افراد بیشتر توسط دیگران جهت داده می‌شوند و به آن‌ها برحسب توقف هویت زده می‌شود (به نقل از رشید، 1387)؛ بنابراین اگر در محیطی باشند که دیگران آن‌ها را به شرط رعایت مقررات و داشتن نمرات بالا تأیید و حمایت کنند پس شانس کمتری در ابتلا به اعتیاد به اینترنت دارند. در نتیجه می‌توان گفت سبک هویت هنجاری اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی نمی‌کنند یا رابطه منفی معنادار با اعتیاد به اینترنت دارند.

در مورد افراد هویت سردرگم/اجتنابی باید گفت آن‌ها سعی دارند از روبه‌رو شدن با مسائل و تعارضات هویتی تا حد ممکن اجتناب کنند. وقتی مجبور به تصمیم‌گیری می‌شوند، بر اساس موقعیت و احساس عمل می‌کنند و با پیامدهای آنی تحت تأثیر قرار می‌گیرند. این افراد همواره تلاش می‌کنند از مواجهه با مسائل فردی، تعارضات و تصمیم‌گیری اجتناب کنند (برزونسکی و نیمر، به نقل از شگری، 1387). این سبک هویت با هویت آشفته در دیدگاه مارسیا (1966) همخوانی دارد که با اجتناب از تعهد و دوری از موضوعات اصلی زندگی مشخص شده است (به نقل از باقری، 1390).

با توجه به ویژگی‌های این افراد می‌توان نتیجه گرفت، به دلیل ضعیف بودن تعهد، مرجعی درونی برای کنترل و خود تنظیمی رفتاری و هدایت هدفمند جستجوهای خود ندارند. وقتی به جستجو در اینترنت می‌پردازند به تمام موضوعات سر می‌زنند و جستجوی خود را محدود نمی‌کنند. اینترنت وسیله‌ای برای سرگرمی و پر کردن اوقات فراغت می‌باشد. از طرف دیگر به علت نداشتن یک هویت مشخص و قابل اعتماد، نداشتن ثبات و اعتماد به نفس، توانایی برقراری ارتباطات میان فردی را نداشته و به سوی دنیای مجازی کشیده می‌شوند و تا حدودی نیازهای اجتماعی خود را برطرف کنند؛ بنابراین سبک هویت سردرگم/اجتنابی می‌تواند اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی کند.

در تبیین یافته‌های ناهم‌سوسه به طور کلی می‌توان گفت ممکن است تفاوت نتایج به علت تفاوت‌های فردی، اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی و جنسیت باشد. بر اساس نظریه لوین (1951) رفتار فرد علاوه بر ویژگی‌های شخصی به موقعیت اجتماعی که فرد در آن قرار دارد نیز بستگی دارد (ستوده، 1394). فشارهای محیط و خانواده، نحوه پژوهش که سؤالات از نوع خود گزارش دهی است و محدودیت‌های جامعه آماری می‌تواند بر روی نتایج تأثیر گذاشته باشد؛ بنابراین لازم است پژوهش‌هایی از نوع جامعه‌های آماری با ویژگی‌های مختلف و تعداد نمونه‌های بیشتر انجام شود تا قبل تعمیم گردد.

شناخت عوامل مؤثر در اعتیاد اینترنتی به مسئولان و مشاوران و خانواده‌ها و در سطح کلان به سیاست‌گذاران کمک خواهد کرد تا به راهکارهایی جهت فرهنگ سازی استفاده در ست از اینترنت دست یابند و از اعتیاد به اینترنت پیش‌گیری کنند لذا ایجاد تشکل‌های دانشجویی و انجام فعالیت‌های اجتماعی در قالب NGO که موجب شرکت فعال دانشجویان در جامعه شده و می‌تواند در کسب هویت موفق به آن‌ها کمک کند، پی‌ش نهاد می‌شود. همچنین توجه و اهتمام جدی به انجام فعالیت‌های ورزشی، هنری و فرهنگی، به منظور افزایش تعاملات اجتماعی دانشجویان در دنیای واقعی و تشکیل کلاس‌های آموزشی مهارت‌های زندگی، مانند حل مسئله، کنترل استرس و مدیریت زمان در دانشگاه، به شکل واحد درسی در دانشگاه‌ها توصیه می‌گردد.

منابع

- ابراهیم مقدم، ح و اکبری، ح. (1394). رابطه سبک‌های هویت با اعتیاد به اینترنت در داذ شجویان داذ شگاه علم و صنعت، نخسین کنگره بین المللی جامعه روانشناسی ایران. اصل فتاحی، ب؛ نجارپور استادی، س (1390). برر سی رابطه استفاده از اینترنت با ویژگی‌های شخصیتی، سبک‌های هویت و سلامت عمومی در بین داذ شجویان دختر، فصلنامه زن و مطالعات خانواده، 4 (13)، 27-44.
- امیدیان، م. (1388). هویت از دیدگاه روانشناسی، انتشارات دانشگاه یزدانسرودی، ا؛ حسینیان، س؛ صالحی، ف و مؤمنی، ف (1393). رابطه بین اعتیاد به اینترنت با تعارض نوجوان با تعارض نوجوان با وللدین، حمایت اجتماعی ادراک شده چند بعدی و شادکامی، نشریه خانواده و پژوهش، 10 (3)، 77-94.
- باقرنژاد، ا و عبادی، ه. (1393). جهت گیری سبک‌های هویت و فضای مجازی، از مقالات انجمن روانشناسی بالینی کودک و نوجوان (www. Iran a child psy.ir).
- باقری، ح. (1390). اعتیاد به اینترنت و وضعیت‌های هویت در دانشجویان. مجله رشد مشاوره مدرسه، 25، 16-24.
- بخ شایش، ع (1393). برر سی عوامل مرتبط با اعتیاد به اینترنت در میان داذ شجویان دختر ساکن در خوابگاه‌های دانشگاه یزد. مجله‌ی زن در فرهنگ و هنر، 6 (1)، 29-44.
- بیدی، ف و کارشکی، ح. (1394). اعتیاد به اینترنت، چاپ دوم، تهران: انتشارات آوای نور.
- جم شیدی، م و سروقد، س. (1394). نقش میانجی سبک‌های هویت در رابطه بین تمایز یافتگی خود و اعتیاد به اینترنت دانش آموزان دبیرستان‌های غیر دولتی، مجله روش‌ها و مدل‌های روان شناختی، 6 (20)، 37-54.
- حجازی، ا؛ ویسانی، م و یزدان پناه، ش. (1394). رابطه مکانیسم‌های دفاعی و سبک‌های هویت با اعتیاد به اینترنت در میان دانشجویان کار شناسی کوی دانشگاه تهران، مقالات ششمین همایش سراسری آسیب‌های پنهان زیست دانشجویی.
- حسین چاری، م. (1381). مقایسه‌ی خود کارآمدی ادراک شده در تعامل اجتماعی با همسالان بین گروهی از دانش آموزان دختر و پسر دوره‌ی راهنمایی. مطالعات روان شناختی، 1 (4)، 87-103.
- حمدیان، ف. (1387). اعتیاد به اینترنت و موبایل (برر سی عوارض وابستگی به اینترنت، موبایل و بازی‌های کامپیوتری)، چاپ دوم، نشر قطره.
- حیدری، ط. (1392). رابطه اعتیاد به اینترنت با سبک‌های هویت در دانشجویان دانشگاه پیام نور ابر کوه، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور.
- رحمتی، ص و کرامتی، ه. (1395). رابطه اعتیاد به اینترنت با خود کارآمدی اجتماعی، سبک‌های هویت و تفاوت‌های جنسیتی در دانشجویان، مجله علمی و پژوهشی تحقیقات سلامت، 13 (1)، 21-26.
- رشید، س. (1387). رابطه‌ی بین ویژگی‌های شخصیتی و اعتیاد به اینترنت در نوجوانان. رساله دکتری، دانشگاه علامه طباطبایی.
- ستوده، هدایت الله. (1394). روانشناسی اجتماعی، چاپ هفدهم، تهران: انتشارات آوای نور.
- سلطانی، م؛ فولادوند، خ؛ و فتحی آشتیانی، ع. (1389). رابطه‌ی هویت و هیجان خواهی با اعتیاد اینترنتی، مجله علوم رفتاری، 4 (3)، 191-197.
- سلیمی، ع؛ جوکار، ب؛ نیک پور، ر. (1388). ارتباطات اینترنتی در زندگی: برر سی نقش ادراک حمایت اجتماعی و

- احساس تنهایی در استفاده از اینترنت. مجله مطالعات روان شناختی، 5(3)، 81-102.
- سیدان، ا و سروش پور، س. (1394). بررسی رابطه بین مهارت‌های اجتماعی، اضطراب اجتماعی و میزان اعتیاد به اینترنت دانشجویان تربیت حیدریه، کنفرانس بین المللی پژوهش‌های کاربردی در فناوری اطلاعات، کامپیوتر و مخابرات.
 - شگری، ا؛ تاجیک اسماعیلی، ع و دانش پور، ز. (1386). تفاوت‌های فردی در سبک‌های هویت و بهزیستی روان شناختی (نقش تعهد هویت)، فصلنامه تازه‌های علوم شناختی، 9(2)، 33-46.
 - علوی، س؛ جنتی فرد، ف؛ مرآتی، م؛ رضای پور، ح. (1387). مقایسه هویت و سلامت روان در دانشجویان استفاده کننده از اینترنت و محیط‌های مجازی دانشگاه تهران، فصلنامه تحقیقات علوم رفتاری 6(1)، 27-35.
 - عمادیان، س. (1394). بررسی آسیب‌ها، دلایل و انگیزه اعتیاد به اینترنت، مجموعه مقالات کنفرانس بین المللی نقش مدیریت انقلاب اسلامی در هندسه قدرت نظام جهانی، تهران.
 - غضنفری، ا. (1383). اعتباریابی و هنجاریابی پرسشنامه سبک هویت (ISI-6G). مجله مطالعات تربیتی و روانشناسی دانشگاه فردوسی، 1(5)، 81-94.
 - فارسی نژاد، معصومه. (1383). رابطه سبک‌های هویت با سلامت اجتماعی و خودکارآمدی تحصیلی در دانش آموزان پایه دوم دبیرستان تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تهران.
 - فرشباف، س. (1388). اعتیاد اینترنتی، علل و انگیزه‌ها. تهران: مرکز تحقیقات و مطالعات رسانه ای همشهری.
 - قادری، ه؛ نبی زاده چپانه و اسمعیلی کورانه، ا. (1393). سبک‌های هویت، احساس تنهایی و ترس از صمیمیت در افراد معتاد به اینترنت و افراد بهنجار، فصلنامه مطالعات ملی، 15(4)، 117-136.
 - کرامتی، ه؛ عباسی نژاد، ش. (1390). رابطه اعتیاد به اینترنت با افسردگی و هویت بین نوجوانان، ششمین کنگره بین المللی روان پزشکی کودک و نوجوان، دانشگاه تبریز.
 - معیدفر، س؛ حبیب پور گتابی، ک و گنجی، ا. (1384). اعتیاد اینترنتی، علل و پیامدهای آن. مجله رسانه، 16(3)، 58-63.
 - نوابخش، ف؛ خادم، ر و آرام، ه. (1392). اینترنت و هویت اجتماعی. مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، 5(2)، 37-54.
 - نورمحمدی، م. (1388). چالش فرهنگ و هویت در فضای مجازی. مجلات عقیدتی، فرهنگی و اجتماعی (پگاه حوزه)، 261(31).
 - ناستی زایی، ناصر. (1387). بررسی ارتباط سلامت عمومی با اعتیاد به اینترنت. طبیب شرق، 11(1)، 57-63.
 - هویت، د و کرامر، د. (1389). مقدمه ای بر روش‌های تحقیق در روانشناسی و مشاوره، ترجمه: حسن پاشا شریفی و همکاران، تهران، انتشارات سخن.
 - یزدخواستی، ف. (1389). رابطه ادراک تعامل اجتماعی با خطر پذیری و مهارت خشم در دانشجویان، روانشناسی تحولی روان‌شناسان ایرانی، 1(26)، 187-191.
- Amichai-Hamburger, Y. & Ben-Artzi, E. (2003). Loneliness and Internet use. *Computers in human behavior*, 19(1), 71-80.
 - Berzonsky, M. Ciecuch, J. Duriez, B. & Soenens, B. (2011). The how and what of identity formation: Associations between identity styles and value orientations. *Personality and Individual Differences*, 50(2), 295-299.
 - Bullen P, Harré N (2000). The internet: its effects on safety and behaviour implications for

- adolescents. (Thesis). Auckland, New Zealand: Department of Psychology, University of Auckland.
- **Caplan, S. Williams, D. & Yee, N. (2009).** Problematic internet use and psychosocial well-being among MMO players. *Computers in Human Behavior*, 25(6), 1312-1319.
 - **Fengqiang, G. Jie, X. Yueqiang, R. & Lei, H. (2016).** The relationship between internet addiction and aggression: multiple mediating effects of life events and social support. *Psychology research*, 6(1), 42-49.
 - **Gunuc, S. & Dogan, A. (2013).** The relationship between Turkish adolescents internet addiction, their perceived social support and family activities. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2196–2206.
 - **Hardie, E. & Tee Yi, M. (2006).** “Excessive Internet Use: The Role of Personality, Loneliness and Social Support Networks in Internet Addiction”. *Australian Journal of Emerging Technologies and Society*, Vol. 5, No. 1, pp. 34-46.
 - **Internet world stats (2015),** World Internet Usage and Population Statics, Retrieved from: <http://www.internetworldstats.com/stats.htm#links>.
 - **Morsünbül; Ü, (2014),** Internet addiction in adolescence period: its relations with identity style and ruminative exploration, *Anadolu Psikiyatri Derg.* 2014, 15(1): 77-83.
 - **Odacı, H. & Çelik, Ç. B. (2013).** Who are problematic internet users? An investigation of the correlations between problematic internet use and shyness, loneliness, narcissism, aggression and self-perception. *Computers in Human Behavior*, 29(6), 2382-2386.
 - **Stefanescu, C. Chele, G. Chirita, R. Chirita, V. & Ilinca, M. (2006).** Relation between development identity and Internet addiction. *Eur Psychiatry*, 222200-2.
 - **Tekkanat E, Topaloglu M. (2015),** The Assessment of High Schoolers’ Internet Addiction. 6th World conference on Psychology Counseling and Guidance, 205, 664 – 660.
 - **Tabaraei, N., Nikoogoftar, M., & Minoosepehr, S. (2014).** Determination of Problematic Internet Use: dentity Styles and Social Skills. *IAU International Journal of Social Sciences*, 4(3), 26-34.
 - **Von AD, Ebert S, Ngamvitroj A, Park N, Kang DH, (2004).** Predictors of Health Behaviors in College Students. *Journal of Advanced Nursing*; 48(5): 653- 464.
 - **Whitty, M. T. & McLaughlin, D. (2006).** Online recreation: The relationship between loneliness, Internet self-efficacy and the use of the Internet for entertainment purposes. *Computers in Human Behavior*, 23(3), 1435-1446.
 - **Xu, J. Zhonghua Yu, F. Yi, X. & Za, Z.(2008).** Internet addiction among Shanghai adolescents: prevalence and epidemiological features. 42(10): 735-8.